

JĘZYKOZNAWSTWO*Magdalena Grupa-Dolińska*

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

**WPŁYW POLSZCZYZNY
NA TERMINOLOGIE TECHNICZNĄ
W ROSYJSKIEJ GWARZE STAROBRZĘDOWCÓW
REGIONU SUWAŃSKO-AUGUSTOWSKIEGO****The Influence of the Polish Language on the Technical Terminology
in the Old Believers' Russian Dialect in Suwałki-Augustów Region**

ABSTRACT: The Old Believers appeared on the Polish territories in 18th century. They are a bilingual community. They use Russian dialect and Polish language, depending on communicative situation. Polish influence on the Old Believers' dialect increased after two World Wars, when they became separated from their co-religionists in other countries and had more often contacts with Polish neighbours. In Old Believers' Russian dialect more and more Polish elements are noticeable, especially in lexis. In the technical terminology there are a lot of borrowings from Polish language caused above all by the civilization progress. The aim of this article is to analyze the lexis borrowed from Polish language in the field of technics in Russian dialect of the Old Believers of Suwałki-Augustów Region and furthermore confront it with the material gathered in "Słownik gwary staroobrzędowców mieszkających w Polsce" (1980 a.d.). The gathered material was analyzed paying special attention to assimilation to the Russian dialect.

KEYWORDS: Old Believers, Russian dialect, Polish language, technical terminology, borrowings

Starobrzędowcy to grupa etniczno-wyznaniowa, powstała wskutek reform patriarchy Nikona w rosyjskiej Cerkwi prawosławnej w drugiej połowie XVII w.¹. Sprzeciw w stosunku do nowej rzeczywistości w sferach liturgii i obrzędowości ściągnął na nich represje ze strony władz świeckich i cerkiewnych, w związku z czym część starowierców zdecydowała się na migrację w różne strony świata². Na terenach Rzeczypospolitej pojawili się w XVIII w., zamieszkując wówczas ziemie współczesnej Białorusi i Litwy oraz północno-wschodniej Polski³. Mimo działań wojennych prowadzonych na tych terenach, przesiedleń do Niemiec i Rosji oraz dalszych dobrowolnych migracji, do tej pory zachowały się tam stosunkowo liczne skupiska starobrzędowców. W Polsce wyróżnić można trzy zasadnicze obszary zamieszkałe przez starowierców: region augustowski, suwalski i mazurski.

Starobrzędowcy zamieszkujący region suwalsko-augustowski są społecznością dwujęzyczną. Ich sytuację językową określić można jako bilingwizm o charakterze dyglosyjnym⁴. Posługują się oni rosyjską gwarą oraz językiem polskim w zależności od sytuacji komunikacyjnej. Iryda Grek-Pabisowa na podstawie cech ich języka ustaliła, że starobrzędowcy przybyli na ziemie Rzeczypospolitej z okolic Nowogrodu, Pskowa i Wielkich Łuk⁵. W momencie przybycia posługiwali się właściwą dla tych terenów gwarą nowogrodzko-pskowską⁶.

Zjawisko dyglosji, czyli naprzemiennego używania dwóch (lub więcej) języków w zależności od sytuacji komunikacyjnej i społecznie określonych warunków⁷, u starowierców zaczęło kształtować się po 1945 r., kiedy ich rosyjska gwara, za sprawą powojennej zmiany granic, stała się w pełni gwarą wyspową⁸. Następnie oddziaływanie różnorodnych czynników związanych z rozwojem cywi-

¹ E. Iwaniec, *Z dziejów starobrzędowców na ziemiach polskich XVII–XX w.*, Warszawa 1977, s. 22; I. Grek-Pabisowa, *Niektóre wiadomości o starowierach zamieszkałych na terenie Polski*, [w:] *Starobrzędowcy. Szkice z historii, języka, obyczajów*, Warszawa 1999, s. 36.

² I. Grek-Pabisowa, *Światowe migracje starobrzędowców (od wieku siedemnastego do czasów współczesnych)*, [w:] *Starobrzędowcy...*, Warszawa 1999, s. 15, 17–18.

³ E. Iwaniec, *Z dziejów...*, s. 78.

⁴ D. Paško-Konecniak, *Wpływ polszczyzny na zasób leksykalny rosyjskiej gwary starobrzędowców na Suwalszczyźnie*, Toruń 2011, s. 43–45.

⁵ I. Grek-Pabisowa, *Rosyjska gwara starowierców w województwach olsztyńskim i białostockim*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1968, s. 13, 167.

⁶ Wg I. Grek-Pabisowej jest to gwara należąca do grupy zachodniej środkowo-wielkoruskiego narzecza z pewnymi naleciałościami polskimi i białoruskimi.

⁷ Więcej na temat dyglosji starobrzędowców w Polsce: С. Гжибовский, М. Глушковский, *Диглоссия и сферы употребления польского языка и русского говора в общине старообрядцев сувальско-августовского региона (Польша)*, [w:] *Русские старообрядцы. Язык. Литература. История*, Москва 2013, s. 379–389.

⁸ С. Гжибовский, М. Глушковский, *Социолингвистическая ситуация старообрядцев в деревнях Габове Гронды и Бур*, [w:] *Русские старообрядцы. Язык. Культура. История.*, Москва 2008, s. 205.

lizacji, takich jak np. powszechny obowiązek szkolny, wzrost roli mediów, zmiana charakteru działalności zawodowej, kontakty z polską administracją, zmniejszenie liczebności współwyznawców, zapoczątkowało stopniowe wyjście wspólnoty z izolacji. Na przełomie lat 60. i 70. kontakty staroobrzędowców regionu suwalsko-augustowskiego z polskojęzyczną społecznością były już otwarte i swobodne, co również poskutkowało lepszą znajomością języka polskiego wśród członków wspólnoty staroobrzędowej⁹.

Istotnym zagadnieniem jest kwestia prymarności i sekundarności języków. Współcześnie stopień znajomości rosyjskiej gwary i języka polskiego wśród staroobrzędowców jest zróżnicowany, głównie ze względu na pokolenia: w starszym pokoleniu podstawowym środkiem komunikacji jest rosyjska gwara, średnie pokolenie używa zarówno rosyjskiej gwary jak i języka polskiego, w młodszym pokoleniu wyraźnie dominuje język polski¹⁰.

Przedmiotem artykułu jest zapożyczona z polszczyzny leksyka z obszaru techniki notowana w rosyjskiej gwarze starowierców regionu suwalsko-augustowskiego. Na temat leksyki w gwarze polskich starowierców powstał szereg opracowań w formie słowników¹¹, monografii¹² oraz artykułów¹³, jednak terminologia techniczna nie stanowiła do tej pory obiektu samodzielnych badań.

Celem podjętych rozważań jest analiza zapożyczonej z polszczyzny leksyki wybranej sfery tematycznej pod kątem stopnia asymilacji do warunków rosyjskiej gwary, oraz porównanie jej zakresu i liczebności ze stanem zarejestrowanym przez I. Grek-Pabisową i I. Maryniakową w *Słowniku gwary starowierców w Polsce* (1980)¹⁴. Analiza ma na celu także uchwycenie dynamiki zmian w obrębie ter-

⁹ С. Гжибовский, М. Глушковский, op. cit., s. 205.

¹⁰ Zob. A. Zielińska, *Wielojęzyczność staroobrzędowców mieszkających w Polsce*, Warszawa 1996, s. 22–23; С. Гжибовский, М. Глушковский, op. cit., s. 206.

¹¹ I. Grek-Pabisowa, I. Maryniakowa, *Słownik gwary starowierców mieszkających w Polsce*, Wrocław 1980; D. Paško-Konecniak, *Słownik zapożyczeń polskich w rosyjskiej gwarze staroobrzędowców z regionu suwalsko-augustowskiego*, Toruń 2016.

¹² I. Grek-Pabisowa, *Słownictwo rosyjskiej wyspy gwarowej staroobrzędowców mieszkających w Polsce. Rozwój i stan dzisiejszy*, Wrocław 1983; D. Paško-Konecniak, *Wpływ...*

¹³ I. Grek-Pabisowa, *Zapożyczenia w rosyjskiej gwarze staroobrzędowców w Polsce. I. Typy i sposoby przyswajania wyrazów polskich*, [w:] *Staroobrzędowcy...*, s. 211–227; D. Paško-Konecniak, *Dynamika zmian w rosyjskiej gwarze staroobrzędowców w ośrodku suwalsko-augustowskim*, „Zeszyty Łużyckie” 2011, t. 45, s. 118–126; M. Grupa, *Wpływ języka polskiego na leksykę medyczną w gwarze staroobrzędowców regionu suwalsko-augustowskiego*, „Acta Baltico-Slavica” 2016, t. 40, s. 167–185.

¹⁴ Materiał porównawczy wyekscerpowany ze słownika SGS obejmuje także leksemy zarejestrowane tylko w ośrodku mazurskim, bowiem sposób jego tworzenia w oparciu o materiał z wywiadów i nagrań (a więc bez roszczeń do kompletności) nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, że nie były one znane starowiercom z innych ośrodków. Materiał współczesny z kolei nie zawiera materiału z Mazur, ponieważ w ośrodku mazurskim właściwie brak informatorów posługujących się rosyjską gwarą. Region suwalsko-augustowski można uznać za reprezentatywny, ponieważ na

minologii technicznej na przestrzeni kilkudziesięciu lat oraz wskazanie tendencji rozwojowych w tym zakresie. Materiał leksykalny¹⁵, gromadzony na potrzeby niniejszego artykułu, pochodzi z trzech źródeł: 1) *Słownika gwary starowierców...*¹⁶, 2) *Słownika zapożyczeń polskich w rosyjskiej gwarze staroobrzędowców z regionu suwalsko-augustowskiego*¹⁷, oraz 3) badań własnych – analizy wypowiedzi informatorów. Nagrania rozmów ze starowiercami zebrane zostały podczas kilkunastu ekspedycji dialektologicznych, przeprowadzonych przez pracowników, doktorantów i studentów UMK w Toruniu pod kierownictwem prof. S. Grzybowskiego w latach 1999–2017. Na potrzeby niniejszego artykułu wykorzystano 40 godzin nagrań rozmów z 12 informatorami należącymi do różnych pokoleń.

Zapożyczenia pojawiają się wszędzie tam, gdzie dochodzi do kontaktu dwóch języków, nie tylko w obrębie społeczności dwujęzycznych, ale również za pośrednictwem wszelkich zjawisk związanych z szeroko pojętą globalizacją, m.in. upowszechnieniem Internetu, rozwojem cywilizacyjnym, migracjami, kontaktami handlowymi.

Kazimierz Polański w *Encyklopedii językoznawstwa ogólnego* definiuje zapożyczenie jako: „element, który został przejęty z języka obcego, najczęściej wyraz, rzadziej prefiks lub sufiks”¹⁸. Najczęstszą przyczyną zapożyczania obcych leksemów jest potrzeba nazwania nowego desygnatu, zjawiska lub stanu związanego z życiem w innym otoczeniu społeczno-kulturowym. Największą ich frekwencję notuje się zazwyczaj w sferach związanych z życiem materialnym człowieka, jego pracą zawodową, żywnością, odzieżą, urządzeniami codziennego użytku, techniką oraz administracją¹⁹.

Zapożyczona z języka-dawcy leksyka ulega procesom dostosowania do warunków języka-biorcy. W pierwszej kolejności odzwierciedla się to na poziomie fonetyki i jest to szczególnie widoczne w przypadku języków niespokrewnionych, różniących się w znacznym stopniu pod względem artykulacji. Kolejnym etapem przyswojenia obcego leksemu jest jego dopasowanie do systemu morfologicznego języka-biorcy²⁰. Poza przypadkami interferencji fonetycznej i gramatycznej (mor-

tym obszarze znajduje się kilka skupisk zwartego zamieszkania staroobrzędowców, dzięki którym możliwe jest kontynuowanie tradycji i zachowanie rosyjskiej gwary.

¹⁵ Zapożyczona leksyka oraz przykłady wykorzystane w pracy zapisane zostały za pomocą uproszczonej fonetycznej transkrypcji sławistycznej, bez uwzględnienia redukcji samogłosek. Dla oznaczenia akcentu zastosowano pionową kreskę przed samogłoską akcentowaną (np. *r'olnyj*). Wyjątek od tej metody stanowi materiał zaczerpnięty z prac I. Grek-Pabisowej i I. Maryniakowej, w przypadku których zachowany został zapis oryginalny.

¹⁶ I. Grek-Pabisowa, I. Maryniakowa, *Słownik...*

¹⁷ D. Paško-Koneczniak, *Słownik...*

¹⁸ K. Polański, *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, Wrocław 2003, s. 668.

¹⁹ D. Paško-Koneczniak, *Wpływ...*, s. 72.

²⁰ У. Вайнрайх, *Одноязычие и многоязычие*, [w:] *Новое в лингвистике. Выпуск VI. Языковые контакты*, Москва 1972, s. 42–49; Э. Хауген, *Процесс заимствования*, [w:] *Новое в лингвистике...*, s. 354–365.

fologicznej) wyróżnia się także interferencję semantyczną, która polega na rozszerzeniu lub dodaniu nowego znaczenia leksemom już istniejącym w danym języku pod wpływem obcego wzorca²¹.

Iryda Grek-Pabisowa opisując zapożyczenia z polszczyzny w rosyjskiej gwarze staroobrzędowców w Polsce wydzieliła: (1) wyrazy zasymilowane, (2) kalki, oraz (3) wyrazy bez zmiany postaci²². W niniejszym artykule przedstawione są wyłącznie zapożyczenia należące do pierwszego typu, tj. wyrazów zasymilowanych, do których badaczka zalicza różniące się stopniem asymilacji zapożyczenia zasymilowane całkowicie oraz zasymilowane częściowo. Z asymilacją całkowitą mamy do czynienia wówczas, kiedy: a) każdy dźwięk polski zastępowany jest odpowiednim substytutem gwarowym, np. *pəs'ad'at*²³ 'posiadać', *v'enž'ic* 'wędzić'; b) polskie afiksy pojawiają się na miejscu ich gwarowych odpowiedników, np. *-ek* || *-ək*: *bl'ax''erək*, *zn'ačək*, lub w przypadku, gdy do bezafiksalnych wyrazów polskich dodawane są afiksy gwarowe, np. *rastv'orkə* 'roztwór', *p'ijač'uga* 'pijak'; c) następuje zastąpienie polskich końcówek fleksyjnych ich substytutami gwarowymi, np. *-y* > *-yj*: *bz'ikav'atyj*; d) zapożyczenia odmieniają się według paradygmatów gwarowych, np. *pryv'atnyj* – *pryv'atnəvə*²⁴.

O asymilacji częściowej można mówić natomiast wówczas, kiedy nie zachodzi któryś z warunków wymienionych w przypadku asymilacji całkowitej, np. *r'ad'jo* zamiast *r'adija*; *pr'ist'onek* zamiast *pr'ist'anək*; *pa r'usku* zamiast *pa r'usk'i*; *m'ux'i fs'o na suf'it'b s'id'at* zamiast *na suf'itu*. Do zasobu zapożyczeń zasymilowanych częściowo badaczka zalicza także szereg wyrazów – *zniekształceń* – których brzmienie nie wynika z regularnych substytutów gwarowych, czy też z ich postaci fonetycznej w języku-dawcy, np. *man'it'urə* 'emerytura', *l'ikəmat'yvə* 'lokomotywa'²⁵.

Dorota Paško-Konecniak dokonując opisu wpływu polszczyzny na zasób leksykalny doby najnowszej w rosyjskiej gwarze staroobrzędowców regionu suwalsko-augustowskiego wyodrębniła następujące kryteria klasyfikacji zapożyczeń:

- a) leksem polski podlega asymilacji akcentuacyjnej;
- b) leksem polski podlega asymilacji fonetycznej (tj. następuje zmiana artykulacji samogłosek i/lub spółgłosek);
- c) leksem polski podlega asymilacji derywacyjnej;
- d) leksem polski podlega asymilacji morfologicznej, jego odmiana zostaje podporządkowana modelowi gwarowemu²⁶.

²¹ Э. Хауген, *Процесс...*, s. 353.

²² I. Grek-Pabisowa, *Zapożyczenia...*, s. 224–227.

²³ Wszystkie przykłady w tej części za: I. Grek-Pabisowa, op. cit., s. 224.

²⁴ Ibidem, s. 224–225.

²⁵ Ibidem, s. 225–226.

²⁶ D. Paško-Konecniak, *Wpływ...*, s. 84.

Adaptacja morfologiczna ma na celu dostosowanie zapożyczonych jednostek leksykalnej do modelu gwarowego za pomocą substytucji części gramatycznych języka-dawcy na rzecz części gramatycznych języka-biorcy (przyrostki, końcówki fleksyjne)³¹. Wyrażana jest poprzez dostosowanie odmiany zapożyczanego leksemu do paradygmatu gwarowego (np. *śr'upka N sg – śr'upku A sg*), dodanie końcówki przymiotnikowej (np. *budavl' 'an-yj* 'budowlany', *cegl'an-yj* 'ceglany').

Wykaz zapożyczeń zarejestrowanych w latach 1999–2016

Analiza zgromadzonych leksemów pozwoliła na wyodrębnienie następujących podgrup tematycznych: 1) materiały i substancje, 2) narzędzia, przedmioty, sprzęt i jego części, 3) czynności związane z techniką, 4) nazwy zawodów i wykonawców czynności związanych z techniką, 5) pomieszczenia i miejsca, 6) przymiotniki i przysłówki związane z techniką, 7) inne nazwy związane z techniką.

TECHNIKA

1) Materiały i substancje

***c'egła** *f*³² 'cegła' (SZP), por. SGS: c'egłъ; [morf.]; *n'adab'yta'etu c'egłunakr'yč*³³
dax'ufka *f* 'dachówka' (SZP), por. SGS: dax'ofkъ | dax'ufkъ; [morf.]; *kr'yšu n'ada kr'okfy, ł'aty nab'ic, past'av'ic kr'okfy, nab'ic ł'aty i pat'om už'e kryčy bl'axaj čy fš'ak'im dax'ufkam čep'er ž'etajut*
d'ykta *f* 'dykta' (SZP); [morf.]; *pam'al'eńku ab'il'i d'yktaj*
et'erńit || **eterń'it** *m* 'eternit' || **t'erńit** || **terń'it** (SZP); [akc., morf.]; *kr'yša pakr'yta t'erńitam, r'ańše sał'omaj pat'om eterń'itam*
f'arba *f* 'farba'; por. SGS: f'arbъ; [morf.]; *v'oźm'iš pamal'ujiš f'arbaj*
f'ol'ja *f* 'folia' (SZP); [morf.]; *na j'eta kłaz'oc:a f'ol'ju, f'ol'ju j'etu sp'in'ajec:a*
gruz *m* 'gruz' (SZP), por. SGS: gr'uzy; [morf.]; *zas'ypał gr'uzam s'ažyłku*

³¹ Ibidem, s. 89–90.

³² Wykaz skrótów i oznaczeń zastosowanych w pracy: *m* – rodzaj męski; *f* – rodzaj żeński; *n* – rodzaj nijaki; *sg* – liczba pojedyncza; *pl* – liczba mnoga; *sg tant* – singularis tantum; *pl tant* – pluralia tantum; *adj* – przymiotnik; *adv* – przysówek; *inf* – czasownik niedokonany; *perf* – czasownik dokonany; * leksem został zrekonstruowany na podstawie form przypadków zależnych.

³³ Artykuł hasłowy zawiera informacje uporządkowane w następujący sposób: 1) leksem zapożyczony w formie podstawowej, 2) łaćniński skrót zapisany kursywą oznaczający np. rodzaj rzeczownika, 3) leksem polski będący źródłem zapożyczenia umieszczony w pojedynczym cudzysłowie, 4) w nawiasie odnośnik do źródła, w którym zapożyczony leksem został odnotowany (brak źródła w nawiasie oznacza, że leksem wyekscerpowany został w rezultacie badań własnych autorki niniejszej pracy), 5) analogiczny leksem odnotowany w SGS (fakultatywnie, jeżeli występował), 6) w nawiasie kwadratowym – rodzaje adaptacji leksemu, 7) kontekst zawierający fragment wypowiedzi informatora.

n'afťa *f* 'nafta' (SZP), por. SGS: n'afťǎ; [morf.]; *nal' 'iĉ n'afťu 'il'i kr'as' inu pal' 'iva n' paliwo' (SZP); [fon.]; 'eta na pal' 'iva k tr'aktaram karń'istry, b'ańk' i p'apa* *f* 'papa – pokrycie dachu' (SZP); [morf.]; *padł'ogu zal'iv'aješ i p'apu kłaż'oš* ***p' 'ilśńa** *f* 'pilśnia, płyta pilśniowa' (SZP); [morf.]; *j'eta ab'iv'al' i p' 'ilśńij p' 'ilśń'ovaja (pł' yta)* *adj* 'płyta pilśniowa' (SZP); [morf.]; *pł' yty tak' 'ije p' 'ilśń'ovyje fstavl' ac* ***pust'ak** *m* 'pustak' (SZP); [akc., morf.]; *v naz b'ajńa jeśĉ nu tak' aja s pust' akaf r' ura* *f* 'rura' (SZP); [morf.]; *ĉ'eres tak' uju r'uru gr' 'ejec: a vad' a v b' oĉk' i škl' anyja (v' ata)* *adj* 'wata szklana' (SZP); [morf.]; **tav'ot** *m* 'tawot' (SZP); [morf.]; *ja zn'aju, što ty m'azał' cel' 'egu tav'otym t' yĉka* *f* 'pal, tyczka'; por. SGS: t' yĉkǎ; [morf.]; *zab'iv'al' i p'al v 'etat v žaml' u, t' yĉku tak' uju ś'em v' ošem m'etraf, s' anaĉk' i i vakr' ug v' apna* *n* 'wapno' (SZP), por. SGS: v' apnǎ; [fon.]; 'eta bl' 'oĉek, v' apna i p'es'ok

2) Narzędzia, przedmioty, sprzęt i jego części

agn'iva *n* 'ogniwo' (SZP); [fon.]; *agn'iva f c'ep' i* **apc'eng'i** *pl* 'obcegi' (SZP), por. SGS: apc'eng'i; [fon.]; 'eta jeśĉ apc'eng' i drot śeĉ **ap'ona** *f* 'opona' (SZP); [fon.]; *m' ušit m' eń' ac d' entk' i i ap' ony atk' użaĉ* *m* 'odkurzacz' (SZP); [fon.]; *j'eta atk' użaĉ* ***atv' aźńik** *m* 'odważnik' (SZP); [fon.]; *j'eta atv' aźńik* **bespševod'ovyj** *adj* 'czajnik bezprzewodowy' (SZP); [morf.]; *ĉ'ajńik* *bespševod'ovyj* **betań'arka** || **betoń'arka** *f* 'betoniarka' (SZP); [fon.]; *kag balš' aja bud' ova to n' ada betań' arka* **bl' 'axa** *f* 'blacha na dachu'; (por. SZP: bl'axa, SGS: bl' 'axǎ); [fon., morf.]; ***bl' aška** *f* 'blaszka' (SZP), por. SGS: bl' 'aškǎ; [fon., morf.]; *tam f skavarad' y 'il' i v bl' 'ašk' i ź' etała* **buź'ik** *m* 'budzik' (SZP); [akc.]; *j'eta buź'ik* **ĉenżar'ovyj** *adj* 'samochód ciężarowy' (SZP); [morf.]; *tak' 'ije ĉeńżar'ovyje xaż' il' i* **ĉenżar'ufka** *f* 'ciężarówka, samochód ciężarowy' (SZP), por. SGS: ĉ' inżar' ofkǎ; [morf.]; *pr'iv'ežl' 'i nas ĉenżar'ufkam tak' 'im s ł' ag'er'a* **ĉołg** *m* 'czołg' (SZP); [morf.]; *pakaż' u tab' 'e kak' 'ije my uzbroy' onyje, tr' i ĉ' ołga puśĉ' it, tr' i t' anka puśĉ' it* **dań'ica** *f* 'donica' (SZP); [fon.]; *j'eta dań'ica* **dań'ička** *f* 'doniczka' (SZP); [fon.]; *j'eta dań'ička* ***daranż'ok** *m* 'drażek' (SZP); [fon., akc., der., morf.]; *tab'aku v' ešał' i na 'ety daranšk' 'i, suš' yl' i*

- drot** *m* 'druć' (SZP), por. SGS: drot; [fon.]; *ja dr'oty ź'etaju; per'esk'očyl'i my j'etad drot*
- dvukał'ufka** *f* 'dwukołowka' (SZP); [fon.]; *j'eta dvukał'ufka*
- d'yśl** *m* 'dyszle' (SZP), por. SGS: d'yśl; [fon., morf.]; *j'eźzil'i z d'yśl'em*
- *dyv'ańik** *m* 'dywanik' (SZP), por. SGS: dyv'an l d'iv'an; [akc., morf.]; *vot, tk'al'i pł'axty, dyv'ańik'i*
- zban'ok** *m* 'dzbanek' (SZP); [fon., akc.]; *j'eta zban'ok*
- futr'ina** || **futr'yna** *f* 'futryna' (SZP), por. SGS: futr'inъ l futr'ynъ; [fon., morf.]; *futr'inu da źv'er'i; źv'er'i ź'eržuc:a na j'etaj futr'yny*
- gń'astka** *n* 'gniazdko' (SZP); [fon.]; *j'eta gń'astka*
- xłoż'arka** *f* 'chłodziarka'; (por. SZP: xłoż'arka || xłoż'arka) [morf.]; *m'ama to jan'o p'er'el'iv'ajit t'am f.xwoź'arku*
- *γ'ačyk** *m* 'haczyk' (SZP), por. SGS: h'ačyk; [fon., morf.]; *zb'ityj z das'oček, tam nab'ita tak'iy γ'ačykaf i tam v'ešal'i sux'uju słań'inu*
- kam'ura** *f* 'telefon komórkowy, pot. komórka' (SZP); [fon.]; *j'eta kam'ura*
- kam'urka** || **kom'urka** *f* 'komórka, telefon komórkowy' (SZP); [fon., morf.]; *pačer'at sfaj'u kam'urku*
- kaś'aračka** || **kaś'arečka** *f* 'mała kosiarka' (SZP); [fon., akc.]; *tam staj'it ješč'o tak'aja k'on:aja kaś'aračka*
- kaś'arka** *f* 'kosiarka' (SZP), por. SGS: kas'arkъ l kas'arkъ l kas'iłkъ; [fon., morf.]; *ńe paj'edu kaś'arkaj kaś'ic*
- karuz'ela** *f* 'karuzela'; [morf.]; *źim'oj kak mar'ozy b'yl'i zam'orźnet na p'ol'e i vad'a staj'ała to fšegd'a sab'e karuz'elu ź'etal'i*
- *k'eravn'ica** || **k'erovn'ica** *f* 'kierownica' (SZP); [fon., morf.]; *jan'a za k'eravn'icej*
- lad'ufka** || **lod'ufka** *f* 'lodówka' (SZP); [fon., morf.]; *t'olka ruk'oj atkr'ojet l'ad'ufku; lod'ufkaf n'e była*
- *lutavn'ica** *f* 'lutownica' (SZP); [fon.]; *grot k lutavn'icy*
- łańc'ux** || **łańc'uk** *m* 'łańcuch' (SZP), por. SGS: łan'c'uk; [fon., akc., morf.]; *'eta łancux'i; j'eta łanc'uk*
- łańcuś'ok** *m* 'łańcuszek' (SZP); [fon., akc., morf.]; *zn'ačyt sygn'etaf j'etyx, p'erśc'onkaf, łancušk'of tak što gavar'it, raś'eju safś'om abakr'al'i i fšo v'yv'eźl'i*
- *m'alux** *m* 'maluch, samochód małowitrażowy' (SZP); [fon., morf.]; *j'eźet br'ata d'očka, jon b'eg'it, a jan'a mal'uxam*
- maš'ynka** *f* 'maszynka – o różnych urządzeniach mechanicznych' (SZP), por. SGS: maš'ynkъ; [morf.]; *m'ajet maš'ynku*
- m'ikrafal'ufka** *f* 'mikrofalówka' (SZP); [fon.]; *j'eta m'ikrafal'ufka*
- mł'ynek** *m* 'młynek' (SZP); [morf.]; *n'e była mł'ynkaf*
- naft'ovyja** (**I'ampa**) *adj* 'lampa naftowa' (SZP); [morf.]; *sa śv'ešč'oj ńe čyt'at t'olka pr'i l'ampy naft'ovaj*

obrot'ovyj (**fat'el**) *adj* 'fotel obrotowy' (SZP); [morf.]

***pać'ong** *m* 'pociąg' (SZP); [fon., morf.]; *pać'ongam j'exal'i*

pakr'yfka *f* 'pokrywka' (SZP), por. **SGS**: *pakr'yškъ | pakr'yfkъ*; [fon.]; *j'eta pakr'yfka*

pakr'yva *f* 'pokrywa do nakrywania wiadra' (SZP); [fon.]; *j'eta pakr'yva*

pat'elńa *f* 'patelnia'; (por. **SZP**: *pat'elńa*) [morf.]; *no i p'osl'i j'ix razm'aš'ac no i t'ak t'oškaj kt'aśc na pat'elńu*

patsuf''itka *f* 'podsufitka' (SZP); [fon.]

p'ed'al *m* 'pedał od roweru' (SZP); [fon., akc.]; *j'eta p'ed'at'y*

***penzel'ok** *m* 'pędzelek' (SZP); [fon., akc.]; *penzelk'a d'aže nie m'eta, t'olka tr'apkaj p'ośl'e vajn'y*

pr'alka *f* 'pralka' (SZP), por. **SGS**: *pr'al'kъ*; [morf.]; *m'aju pr'alku*

prast'ovńik *m* 'prostownik' (SZP); [fon.]

***pryšń'ic** || **pr'yšńic** *m* || **pr'yšńica** || **pryšń'ica** *f* 'prysznic' (SZP); [akc., morf.]; *im'eju tam d'oma 'etu pryšń'icu; syn x'očed zer'ev'an:uju past'av'ic s pryšń'icam*

rav'er || **rav''er** || **r'over** || **r'ov'er** || **r'ovyr** *m* 'rower' (SZP), por. **SGS**: *r'ovъr*; [fon., akc., morf.]; *jem'u r'ovyr saps'uśa; 'eta časć r'overa; tam b'es pš'ervy j'edut raver'a*

r'overek *m* 'rowerek' (SZP); [akc.]

razr'uśńik *m* 'rozrusznik' (SZP); [fon.]; *fst'av'il'i 'etat razr'uśńik, tap''er' safś'em pa drug'omu*

samax'ot *m* 'samochód'; (por. **SZP**: *samax'ot*), por. **SGS**: *sъmax'ot*; [fon., akc.]; *vy samax'odam pr'ij'exal'i; paśl'i, f samax'ot*

samax'oźik *m* 'samochodzik' (SZP); [fon.]

s'otka *f* 'żarówka o mocy 100 watów, pot. setka' (SZP); [fon.]

***spyx** *m* 'spychacz, pług śnieżny' (SZP); [morf.]; *pak'a śńek nie raśc'anut sp'yxam*

st'atak *m* 'statek' (SZP), por. **SGS**: *st'atъk*; [fon., morf.]; *st'atkam my papł'yl'i*

ś'ilńik *m* 'silnik'; por. **SGS**: *s'il'n'ik*; [morf.]; *paź'etać ś'ilńik, tam s toj staran'y jav'o pr'ikruć'ic o m'oźna ś'ilńikam ś'yć*

śr'upka *f* 'śrubka'; (por. **SZP**: *śr'upka*), por. **SGS**: *s'r'ubъ | śr'ubъ*; [morf.]; *kak'o j' xar'ośyj b'yl'm'aścer b'yl'tokarz, najm'eńśuju śr'upku tab'e v'ykrućit*

šp'ad'el *m* 'szpadel, łopata' (SZP), por. **SGS**: *šp'adъ*; [fon., morf.]; *mat'yčkam kap'al'i, šp'adl'em, šp'adl'i paź'etał'i tak'ije*

śrubokr'ent *m* 'śrubokręt' (SZP); [akc.]

***špr'yxa** *f* 'szprycha (metalowy pręt w kole roweru)' (SZP), por. **SGS**: *špr'yхъ*; [fon., morf.]; *tam t'olka špr'yx'i b'yl'i źer'ev'an:yje*

***šp'ulka** *f* 'szpulka' (SZP), por. **SGS**: *šp'ul'kъ*; [morf.]; *p'uśćit j'etu šp'ulku, s'etym n'itkam*

štax''eta *f* 'sztacheta w płocie' (SZP), por. **SGS**: *štax''etъ*; [fon.]

- štax'etka** *f* 'sztachetka w płocie' (SZP), por. SGS: štax'etkъ; [fon., morf.];
zab'or sa štax'etk'i pr'ib'ita; kł'adb'išče agar'ožena štax'etkam tak'im žer'ev'an:ym
- šuf'elka** *f* 'szufelka' (SZP), por. SGS: šuf'el'kъ; [morf.]; *vžac' šuf'elku*
- šyd'ełka** *n* 'szydełko' (SZP), por. SGS: šyd'ełkъ; [fon., morf.]; *ž'etaju šyd'etkam*
- *t'ačka** *f* 'taczka' (SZP), por. SGS: t'ačkъ; [morf.]; *pr'ik'ujut r'učk'i k t'ačk'i i dad'ut rab'otu*
- *t'arča** *f* 'piła tarczowa' (SZP); [morf.]; *j'eta nie r'ežec:a t'arčej*
- tas'ak** *m* 'tasak' (SZP); [akc.]; *tas'ak tak'oj*
- uxv'yt** *m* 'uchwyt' (SZP), por. SGS: uxv'at | vuxf'at; [fon., akc.]; *uxv'yt, uxv'yty, a j'eta žv'er'inka*
- *umyv'alka** *f* 'umywalka' (SZP), por. SGS: umyv'al'kъ; [morf.]; *šoť v umyv'alku, abm'oju, ničev'o nie b'užet*
- v'ałak** *m* 'wałek'; por. SGS: v'ałkъ; [fon.]; *kr'osny tak'ije balš'yje b'yl'i i nakr'učyval'i na 'etat v'ałak*
- v'en'eckaje (akn'o)** *adj* 'okno weneckie' (SZP); [morf.]
- *v'ert'arka** *f* 'wiertarka' (SZP); [morf.]; *i v'ert'arku zabr'al'i i k'abel 'etat elektr'yčnyj*
- vł'učník** *m* 'włącznik do światła' (SZP); [fon.]; *j'eta vł'učník*
- *vyvr'otka** *f* 'wywrotka (rodzaj przyczepy)' (SZP); [morf.]; *jon vyvr'otkaj j'ežžit*
- zamraž'arka** *f* 'zamrażarka' (SZP); [morf.]; *vž'ala v zamraž'arku vł'ožyla*
- zav'as** *m* || **zav'esa** *f* 'zawias' (SZP), por. SGS: zav'as | zav'es; [akc., morf.];
xav'ajuž br'amy v'ežž'e v zav'asaf; zav'esa dažn'a b'yč tag žž'etana i as'ažena v var'otyx
- *zlew** *m* 'zlew' (SZP); [morf.]; *pr'iš'ot šud'y g zl'evu, nu i paš't'a avant'ura*
- žyl'aska** *n* 'żelazko' (SZP); [fon.]; *j'eta žyl'aska*
- žyl'etka** *f* 'żyłetka' (SZP), por. SGS: žyl'etkъ; [fon., morf.]; *m'ala j'etat p'al'ec nie abr'ežat žyl'etkaj*

3) Czynności związane z techniką

- *ačep'l'ač** *inf* 'ocieplać' (SZP); [fon., akc., morf.]; *fšo abž'etajet, ačep'l'ajet j'etat syn*
- adg'arņivač** *inf* 'odgarniać' (SZP); [der.]; *tak'aja š'ufla adg'arņivač šneg žim'oj*
- atk'užacłl atk'užyvač** *inf* 'odkurzać' (SZP); [fon., akc., der., morf.]; *vžat atk'užat; atk'užyvaješ m'amy pak'oj*
- *atk'užyč** *perf* 'odkurzyć' (SZP); [fon., morf.]; *l'ena pr'iž'ot, atk'užyt, abatr'ot*
- budav'ač** *inf* 'budować' (SZP), por. SGS: budav'at'; [fon., akc., morf.]; *až'in bud'ujet dom, jev'o kal'ega bud'ujet dom i jem'u pamag'ajet*

- budav'ac:a** *inf* 'budować się' (SZP), por. SGS: budav'acsъ; [fon., morf.];
budav'al'is, nu'al'e n'ada ic'ic v l'es
- ***demal'ovać** *inf* 'demolować' (SZP); [fon., morf.]; *t'olka demal'ujut*
- ***γyblav'ać** *inf* 'heblować' (SZP), por. SGS: hybl'av'at'; [fon., akc.]; *γyblav'al'i*
'ety d'osk'i
- lutav'ać** *inf* 'lutować' (SZP), por. SGS: l'utav'at'; [fon., akc.]; *grot, što lutav'ać*
- murav'ać** *inf* 'murować' (SZP), por. SGS: murav'at'; [fon., akc., morf.]; *j'eta*
murav'at; mur'uju dam'y
- nagr'ać** *perf* 'nagrać' (SZP); [akc.]; *pr'edtaž'yt, št'oby nagr'ać pt'ytu*
- ***naγajc'ovać** *perf* 'mocno napalić, pot. nahajcować' (SZP); [fon., morf.]; *tak što*
naγajc'uju, b'udu śiž'eć m'yc:a
- ***naładav'ać** *perf* 'naładować' (SZP); [fon., morf.]; *na pr'ic'epu pr'iv'ezut, na*
axl'ef naład'ujut i ap'ać
- ***napompav'ać** *perf* 'napompować' (SZP); [fon., morf.]; *tak'uju ł'otku gum'ovuju*
napomp'ujem
- pabudav'ać** *perf* 'pobudować' (SZP), por. SGS: pъbudav'at'; [fon., akc.]; *muš*
pabudav'at'etu balš'uju stad'ołu
- pabudav'ac:a** *perf* 'pobudować się' (SZP); [fon., akc., morf.]; *tap'er'a*
v august'ov'e pabudav'aćsa
- ***padl'ončyc'ć** *perf* 'podłączyć' (SZP); [fon., akc., morf.]; *my padl'ončyl'i tl'en*
- padłuć'ać** *inf* 'podłączać urządzenie do prądu' (SZP); [fon., akc.]
- padłuć'yc'** *perf* 'podłączyć' (SZP), por. SGS: padl'učъnyj; [fon., akc.]
- ***paps'uć** *perf* 'popsuć' (SZP), por. SGS: paps'ut'; [fon., akc.]; *paps'ul'i jan'y*
- paps'uc:a** || ***pops'uc:a** *perf* 'popsuć się' (SZP), por. SGS: paps'ut'sъ; [fon., akc.,
 morf.]; *był, 'al'e pops'ućsa*
- ***patšykav'ać** *perf* 'podszykować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *tr'oxa patšykav'at*
maćer'atlu, xać'eł r'em'ont žž'etać
- ***pavb'ij'ac:a** *perf* 'powbijać się (o gwoździach)' (SZP); [fon., akc., morf.]; *gv'ožži*
pavb'ij'al'is
- ***pazamraź'ić** *perf* 'zamrozić' (SZP); [fon., akc., der., morf.]; *fč'era pr'iv'ežl'i,*
fšo pazamraź'ita
- ***pr'ibudav'ać** *perf* 'przybudować (dobudować)' (SZP); [fon., akc., der., morf.];
tut pr'ibudav'at, pr'ibud'ofka tak'aja
- ***psuć** *inf* 'psuć' (SZP), por. SGS: ps'ucsъ; [morf.];
- ***razbudav'ać** *perf* 'rozbudować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *tak'oj d'om'ig był*
star''eńkyj, to on jev'o pam'atlu, pam'atlu razbudav'at
- razł'adavać** || **razładav'ać** || **razład'ovać** *perf* 'rozładować' (SZP); [fon., akc.,
 morf.]; *to c'ement razł'adaval'i v n'ovaj γ'uće*
- remantav'ać** *inf* 'remontować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *dom parf'j'alnyj n'ada*
remantav'ać, mal'en:u n'ada remantav'ać; pust'ostan jim tam remantav'at

- reperav'ac** *inf* 'reperować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *kak tr'aktar saps'ujec:a nu to reper'ujut*
- saps'uc:a** *perf* 'zepsuć się' (SZP), por. SGS: saps'ucsъ; [fon., akc., morf.]; *kak tr'aktar saps'ujec:a nu to reper'ujut*
- *scementav'ac** *perf* 'scementować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *ań'i scement'ujut*
- *tankav'ac:a** || **tank'ovac:a** *inf* 'tankować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *tank'ujetša samax'ot*
- *tavatav'ac** *inf* 'tawotować' (SZP); [fon., morf.]; *j'eta tavat'ujut*
- *tynkav'ac** *inf* 'tynkować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *dom tynkav'ał*
- *vłuč'ac** *inf* 'włączyć' (SZP); [fon., akc., morf.]; *vłuč'aju b'ajku*
- *vl'učyć** || **vłuč'yć** *perf* 'włączyć' (SZP); [fon., akc., morf.]; *vłuč'y r'ad'jo*
- *v'ybudavać** *perf* 'wybudować' (SZP), por. SGS: vybudav'anyj; [fon., akc., morf.]; *v'ybudavał dom; j'eta raš'eja jan'a kag v'ybudavała l'itv'u*
- v'yłucać** *inf* 'wyłączać (światło, telewizor)' (SZP); [fon., akc.]
- *v'yłućyć** *perf* 'wyłączyć' (SZP), por. SGS: v'yłućyt'; [fon., akc., morf.]; *v'yłućy r'ad'jo*
- *załadav'ac** *perf* 'załadować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *n'ada b'yła załadav'ac vag'onny; załadav'ał p'ojest*
- *zaval'ic:a** *perf* 'zawalić się' (SZP), por. SGS: zaval'it'; [morf.]; *tut stad'oła st'ała, 'al'e an'a zaval'itaš*
- *zbudav'ac** *perf* 'zbudować' (SZP); [fon., akc., morf.]; *j'etu x'atu zbudav'ał mój źet; s'amy sab'e zbudav'al'i*
- *zeps'uc:a** *perf* 'zepsuć się' (SZP); [akc., morf.]; *j'eta zeps'ujec:a*

4) Nazwy zawodów i wykonawców prac związanych z techniką

- budovń'ičyj** *adj* 'budowniczy' (SZP); [morf.]; *on był budovń'ičyj, inżyn'er za car'a*
- ć'eśla** *m* 'cieśla' (SZP), por. SGS: c''es'l'ъ | t''es'l'ъ; [morf.]; *moj muš sam budav'ał, był ć'eślej*
- x'idra'ul'ik** *m* 'hydraulik' (SZP); [fon.]; *j'eta x'idra'ul'ik*
- *k'er'ofca** *m* 'kierowca' (SZP), por. SGS: k'ьr'ofcъ; [morf.]; *on m'ajet k'er'ofcu; on rab'otajet k'er'ofcej*
- m'erń'ičyj** *adj* 'mierniczy' (SZP); [mof.]; *pr'ij'exał z b'ełast'ogu m'erń'ičyj*
- m'ur'aš** *m* 'murarz' (SZP); [akc.]; *mur'uju dam'y*

5) Pomieszczenia i miejsca

- bl'ok** *m* 'blok mieszkalny, budynek' (SZP), por. SGS: bl'ok || błok; [fon., morf.]; *żył v bl'oku; maš'ynu pad bl'okam ast'av'it v g'oraże*

- ***bud'ynak** *m* 'budynek' (SZP), por. SGS: bud'ynək; [morf.]; *tam d'alej ad bud'ynkaf ad d'omaf*
- ***bud'yneček** *m* 'budyneček, niewielki budynek' (SZP); [akc., morf.]; *tud bud'ynečkaf n'e była níkak' ix*
- ***ceg'elńa** *f* 'cegielnia' (SZP); [morf.]; *to ceg'elńu naz zay'ačyt, to pr'i t'aśmy staj'al'i*
- dabud'ufka** *f* 'dobudówka' (SZP); [fon.]
- farmant'ovńa** *f* 'fermentownia'; (por. SZP: ferment'ovńa) [fon.]; *kagd'ata k'ak j'a rab'otała na farmant'ovńi*
- ***g'anak** *m* 'ganek' (SZP), por. SGS: g'anək; [fon., morf.]; *d'om'ig z g'ankam*
- gar'aś** *m* 'garaż' (SZP), por. SGS: gar'aś; [akc., morf.]; *gar'aś sab'e pastr'ojt; ja im'ēju pr'i garaż'e*
- γurt'ovńa** || **xurt'ovńa** *f* 'hurtownia'; (por. SZP: γurt'ovńa || xurt'ovńa); [fon., morf.]; *rab'otał s v'iktaram v γurt'ovńi*
- ***j'ezdńa** *f* 'jezdnia' (SZP); [morf.]; *č'er'es j'ezdńu ješč'o prajc'ic adn'uju*
- kap'alńa** *f* 'kopalnia' (SZP); [fon., morf.]; *syn uś'ot f kap'alńu*
- ***katł'ovńa** *f* 'kotłownia' (SZP); [fon., morf.]; *padapx'ajeś tam pat katł'ovńu bl'iže*
- k'uźńa** *f* 'kuźnia' (SZP), por. SGS: k'uz'n'ɤ; [morf.]; *ja štop m'eł k'uźńu ja by j'eta źź'etał*
- ***nav'eśńa** *f* 'nawierzchnia' (SZP); [morf.]; *dno 'eta zn'ačyt, tf'orduju nav'eśńu, vot št'oby vad'a atpt'yf m'eta sfab'odnyj*
- pab'oče** *n* 'pobocze' (SZP); [fon.]; *čav'o ne dač jim zv'yktuju k'osu v r'uk'i, št'oby j'eta pab'oče dar'og'i b'yl'i apk'ašeny*
- padł'oga** *f* 'podłoga' (SZP); [fon., morf.]; *padł'ogu zal'iv'ajeś i p'apu kłaż'oś*
- pr'ibud'ufka** || **pr'ibud'ofka** || **pšybud'ufka** *f* 'przybudówka' (SZP), por. SGS: pr'ibud'ofkɤ; [fon., der., morf.]; *tap'er' zač'ałśa s 'etaj pšybud'ufkaj to kud'a ja pajd'u*
- pr'ist'anak** *m* 'przystanek autobusowy'; (por. SZP: pr'ist'anek || pr'ist'anak, SGS: pryst'anək | pr'ist'anək) [der., morf.]; *žim'a čy l'eta to 'albo na pr'ist'anku siž'el'i 'albo v les'u*
- ***stal'arńa** *f* 'stolarnia' (SZP); [fon., morf.]; *paś'ot f stal'arńu*
- ***stryx** *m* 'strych' (SZP), por. SGS: stryx; [morf.]; *fśe str'yx'i, fśo zav'al'ena čux'am'i*
- suf'it** *m* 'sufit' (SZP), por. SGS: suf'it; [akc.]
- tart'ak** *m* 'tartak' (SZP), por. SGS: tart'ak; [akc.]; *jon na dv'e néž'el'i paś'ot rab'otač f tart'ak*
- ver'anda** *f* 'weranda' (SZP), por. SGS: v'ɤr'andɤ; [morf.]; *ver'andu razb'ir'ał*
- ***zabudav'ańije** || ***zabudav'ańje** 'zabudowanie' (SZP), por. SGS: zabudav'an'jɤ; [fon., morf.]; *mn'oga zabudav'ańjef*

6) Przymiotniki i przysłówki związane z techniką

- abudov'anyj** *adj* 'obudowany' (SZP), por. **SGS**: abud'ovъ; [fon., morf.]; *p'eč abudav'anyja c'ełyja s k'irp'ič'a*
- bespševod'ovyj** *adj* 'bezprzewodowy' (SZP); [morf.]; *č'ajńik bespševod'ovyj*
- budavl'anyj** *adj* 'budowlany' (SZP); [fon., morf.]; *jon f f'irmy budavl'anaj rab'otał, jev'o s rab'oty s f'irmy budavl'anaj sń'al'i*
- *cement'ovyj** *adj* 'cementowy, zrobiony z cementu' (SZP), por. **SGS**: сѣмѣнт'ovyj; [morf.]; *budav'at dam'y, ňe j'ety, ňe cement'ovyje, žer'ev'an:yj č'ešla był*
- *cynkov'anyj** *adj* 'cynkowany' (SZP); [morf.]; *v'odra tak'ije b'yl'i cynkov'anyje*
- elektr'ičnyj** || **elektr'yčnyj** *adj* 'elektryczny' (SZP), por. **SGS**: el'ektr'yčnyj; [fon., morf.]; *pl'itka elektr'ičnaja; i v'ert'arku zabr'al'i i k'abel'etat elektr'yčnyj*
- *fax'ovyj** *adj* 'fachowy' (SZP); [morf.]; *j'eta to b'yla rab'ota fax'ovyja*
- *głemb'in'ovyj** *adj* 'głębiniowy' (SZP); [morf.]; *jan'a m'ajet v'ykapana głemb'in'ovuju, m'ajet vb'ityje r'ury*
- yydraul'ičnyj** *adj* 'hydrauliczny' (SZP); [fon., morf.]
- kafl'ovyj** *adj* 'kaflowy' (SZP); [morf.]; *p'ečk'i b'yl'i'ety kafl'ovyje*
- kamputer'ovyj** || ***komputer'ovyj** *adj* 'komputerowy' (SZP); [fon., morf.]; *ž'eci m'ajut s'alu kamputer'ovuju*
- marmur'ovyj** *adj* 'marmurowy' (SZP); [morf.]; *dom marmur'ovyj*
- *matar'ovyj** *adj* 'motorowy' (SZP); [fon., morf.]; *p'it'a matar'ovyja był'a*
- meljarav'anyj** *adj* 'meliorowany' (SZP), por. **SGS**: mal'ir'ovanyj; [fon., morf.]; *mel'jarav'anyje ž'eml'i*
- meljorac'yjnyj** *adj* 'melioracyjny' (SZP); [morf.]; *rof mel'jorac'yjnyj*
- murav'anyj** *adj* 'murowany'; (por. **SZP**: murav'anyj || mur'ovanyj) [fon., morf.]; *a p'ośl'e murav'anyj d'om na l'evym i za t'ym murav'anam d'omam*
- *navač'esnyj** || ***novoč'esnyj** *adj* 'nowoczesny' (SZP); [fon., morf.]; *'eta už'e pa navač'esnamu; novoč'esnuju xač'u tak'uju r'uskuju p'ečku*
- novoč'esna** *adv* 'nowocześnie' (SZP); [morf.]; *ja navar'u už'e tam novoč'esna t'ova j'etava*
- pabudav'anyj** *adj* 'pobudowany' (SZP); [fon., morf.]; *pabudav'anyj j'ejnyj dom*
- pastemp'ovyj** *adj* 'postępowy' (SZP); [fon., morf.]; *tap'er'šf'at pastemp'ovyj*
- p'entr'ovyj** *adj* 'piętrowy' (SZP); [morf.]; *d'om'ik tak'oj p'entr'ovyj n'ovyj*
- samaxad'ovyj** || ***samoxod'ovyj** *adj* 'samochodowy' (SZP); [fon., morf.]; *brał pr'ic'epu j'etu samoxod'ovuju*
- *saps'utyj** *adj* 'zepsuty' (SZP); [der., morf.]; *saps'utaja b'očka*
- stal'ovyj** *adj* 'stalowy'; [morf.]; *gvazd'y čat'yr'e stal'ovyje vž'at i v b'or*
- *vmurav'anyj** *adj* 'wmurowany' (SZP); [fon., morf.]; *tam vmurav'anaja ješč b'očka, j'eta vad'a nagr'ev'ajec:a*
- *zamrož'onij** *adj* 'zamrożony' (SZP); [morf.]; *ja im'eju zamrož'onyje*

7) Inne nazwy związane z techniką

- ***abvádń'ica** *f* 'obwodnica' (SZP); [fon., morf.]; *a t'ołku dajć'ic'ńe m'ogut s'etaj abvádń'icej*
- ak'uće** *n* 'okucie' (SZP), por. SGS: akut'j'o; [fon.]
- ap'ona** *f* 'opona' (SZP); [fon., morf.]; *m'usit m'eń'ac d'entk'i i ap'onj*
- atpł'yv** *m* 'odpływ' (SZP); [fon., akc.]; *tf'orduju nav'ešxńu, vot št'oby vad'a atpł'yv m'eła sfab'odnyj*
- br'ama** *f* 'brama wejściowa' (SZP), por. SGS: br'amъ; [morf.]; *žet'al'i tak'uju br'amu s adn'oj staran'y*
- br'amka** *f* 'bramka, furtka' (SZP); [morf.]; *vy za br'amku vž'al'i, a n'ada za br'amu atamn'uć*
- bud'ova** *f* 'budowa' (SZP); [morf.]; *kak st'av'ut rab'otńika na bud'ovu to m'usit fšo ž'ełac*
- dab'ytek** *m* 'dobytek' (SZP); [fon.]; *vž'al'i fšem dab'ytek i fšo*
- ***fax** *m* 'fach' (SZP), por. SGS: fax; [morf.]; *tr'if'axa z dob'ył*
- (f'irma) budavl'anaja** *f* 'firma budowlana' [fon., morf.]; *jan'y jav'o s rab'oty v awgust'ov'e s f'irmy budavl'anaj šń'al'i*
- mel'ar'acyja** *f* 'melioracja' (SZP); [fon., morf.]; *k'in'uł y tut, na mel'jar'acyju p'er'eš'otł*
- n'am'ot** *m* 'namiot' (SZP); [morf.]; *pr'ij'exal'i z varš'avy tak'ije mał'odyje žefč'aty s nam'otam*
- parap'et** *m* || **parap'eta** *f* 'parapet' (SZP); [akc., morf.]; *ńet parap'eta; na par'apeće*
- p'entra** *n* 'piętro' (SZP), por. SGS: p'entrъ; [fon.]; *dom balš'oj, adn'o p'entra*
- rurać'onk** *m* 'rurociąg' (SZP); [fon., akc.]; *sab'e adž'elnyj rurać'onk pał'ožu*
- ***spal'inj** *pl tant* 'spaliny' (SZP); [akc., morf.]; *pav'etše in'oje b'es spal'in; tam spal'inaf'ńet*
- ***stal'arka** *f* 'stolarka' (SZP); [fon., morf.]; *um'eł j'etu stal'arku kak nazyv'ajec:a*
- ***śv'atła** *n* 'światło' (SZP); [fon., morf.]; *to śv'atłam l'ub'il'i igr'ac:a*
- vars'al'ka** *f* 'wersalka, rodzaj kanapy'; (por. SZP: v'ers'alka || vers'alka); [fon., morf.]; *'eta b'yla 'eta už'o pa vajn'y t'olk'i st'al'i 'ety vars'al'k'i*
- ***v'inda** *f* 'winda' (SZP), por. SGS: v'indъ; [morf.]; *ń'e byla v'indaf*

Podsumowanie

Zapożyczona z polszczyzny leksyka techniczna adaptowana jest do rosyjskiej gwary fonetycznie, akcentuacyjnie, derywacyjnie i morfologicznie. Analiza zgromadzonego materiału wykazała, że:

- (1) W zakresie asymilacji fonetycznej najczęstszym zjawiskiem występującym w zapożyczeniach w celu dostosowania polskich leksemów do gwary jest akanie, dotyczy wszystkich części mowy, np. *abudav 'anyj, pal' 'iva, kap 'alńa*;
- (2) W zakresie asymilacji fonetycznej spółgłosek następuje zamiana polskich twardych spółgłosek ich gwarowymi, miękkimi odpowiednikami. W analizowanym materiale odnotowane zostały następujące pary: *r > r' (futtr' 'ina, elektr' 'ińnyj)*, *p > p' (p'ed'at)*, *v > v' (rav' 'er ll r'ov' 'er, v' en' eckaje akn' o)*, *d > d' (šp'ad'el)*, *x > x' (štax' 'eta, štax' 'etka, x' idra'ul'ik)*;
- (3) Część zapożyczeń zachowała akcent penultymatyczny (np. *et'ernit N sg – etern'itam I sg, karuz'ela N sg – karuz' elu A sg, m' alux N sg – mal'uxam I sg*), pozostałe zaadaptowane zostały do gwary akcentuacyjnie (np. *pust'ak N dg – pust'akaf G pl, pryšń'ic N sg – pryšń'icam I sg, samax'ot N sg – samax'odam I sg*). W zgromadzonym materiale wszystkie zapożyczone przymiotniki zachowały akcent na przedostatnią sylabę (np. *murav'anyj*). Natomiast w przypadku czasowników zauważalna jest pewna tendencja, choć brakuje konsekwencji – formant *-ac* w czasownikach jest zazwyczaj akcentowany (np. *budav'ac, nagr'ac*), zdarzają się jednak odstępstwa (np. *atk'užac*). Stale akcentowany prefiks *v'y-*, w zapożyczonych czasownikach dokonanych również przejmuje akcent (np. *v'yłučyć, v'ybudavac:a*);
- (4) W zakresie adaptacji derywacyjnej doszło do zamiany następujących afiksów:
 Zaadaptowane prefiksy:
 czasowniki: *pšy- > pr'i* : *pr'ibudav'ac* 'przybudować'; *ze- > sa-* : *saps'uc:a* 'zepsuć się'
 przymiotniki: *ze- > sa-* : *saps'utyj* 'zepsuty'
 Zaadaptowane sufiksy:
 czasowniki: *-iva-* : *adg'arńivać* 'odgarniać', *atk'užyvać* 'odkurzać'
 rzeczowniki: *-ek- > -ak-* : *pr'ist'anak* 'przystanek', *bud'ynak* 'budynek', *g'anak* 'ganek'; *-ečk- > -ačk-* : *kaš'aračka* 'kosiareczka'.
- (5) Zapożyczenia zaadaptowane morfologicznie³⁴ odmieniają się zgodnie z paradygmatami gwarowymi³⁵.
- (6) Ilość zapożyczeń odnotowanych współcześnie, w stosunku do stanu zarejestrowanego w *Słowniku gwary starowierców...*, w sferze techniki wzrosła (materiał pochodzący z SGS: 145 jednostek leksykalnych, materiał współczesny: 222). Podane dane liczbowe świadczą o tym, że terminologia techniczna obfituje w coraz większą ilość polonizmów, co z całą pewnością można wytłumaczyć szybkim rozwojem techniki i technologii we współczesnym świecie, z efektami

³⁴ Mam na myśli te, w przypadku których zarejestrowane zostały formy przypadków zależnych.

³⁵ Zob. I. Grek-Pabisowa, *Rosyjska...*, s. 71–118.

którego staroobrzędowcy spotykają się na terenie Polski, a więc odpowiednie nazwy zapożyczają z języka polskiego.

W rosyjskiej gwarze staroobrzędowców funkcjonuje także pewien zasób leksyki zaliczanej do polonizmów dawnych³⁶ (tj. takich, które przeniknęły do rosyjskiej gwary jeszcze na terenach macierzystych). W niniejszych badaniach polonizmy dawne zostały pominięte, ponieważ w momencie migracji stanowiły już część zasobu leksykalnego gwary, np. *kav'al* 'kował'. Odnotowano także jeden przykład słowotwórczej kalki językowej: *pakr'yška* 'pokrywka' oraz przykład kalki gramatycznej: *pr'ic'ep* 'przyczepa'.

Dotychczasowe badania nad leksyką gwary staroobrzędowców pokazują, że największą dynamikę zmian, a co za tym idzie – stale wzrastającą liczbę zapożyczeń z polszczyzny, obserwuje się w sferach tematycznych związanych z rozwojem cywilizacyjnym: techniką, administracją i szkolnictwem³⁷, medycyną³⁸, czyli w zakresie słownictwa, które jest niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania w polskich realiach.

³⁶ Więcej na ten temat w: I. Grek-Pabisowa, *Słownictwo...*, s. 54.

³⁷ Д. Пасько-Конэчняк, *Функционирование административной и школьной терминологии в русском говоре старообрядцев, проживающих в сувальско-августовском регионе Польши*, [w:] *Русские старообрядцы...*, Москва 2013, s. 390–400.

³⁸ M. Grupa, *Wrływ...*, s. 167–185.